

สรุป คุยกันวันพุธ

พิเศษสุด เพียรเจริญ *

มลพิษ : ภาวะวิกฤติรอบอ่าวปัตตานี

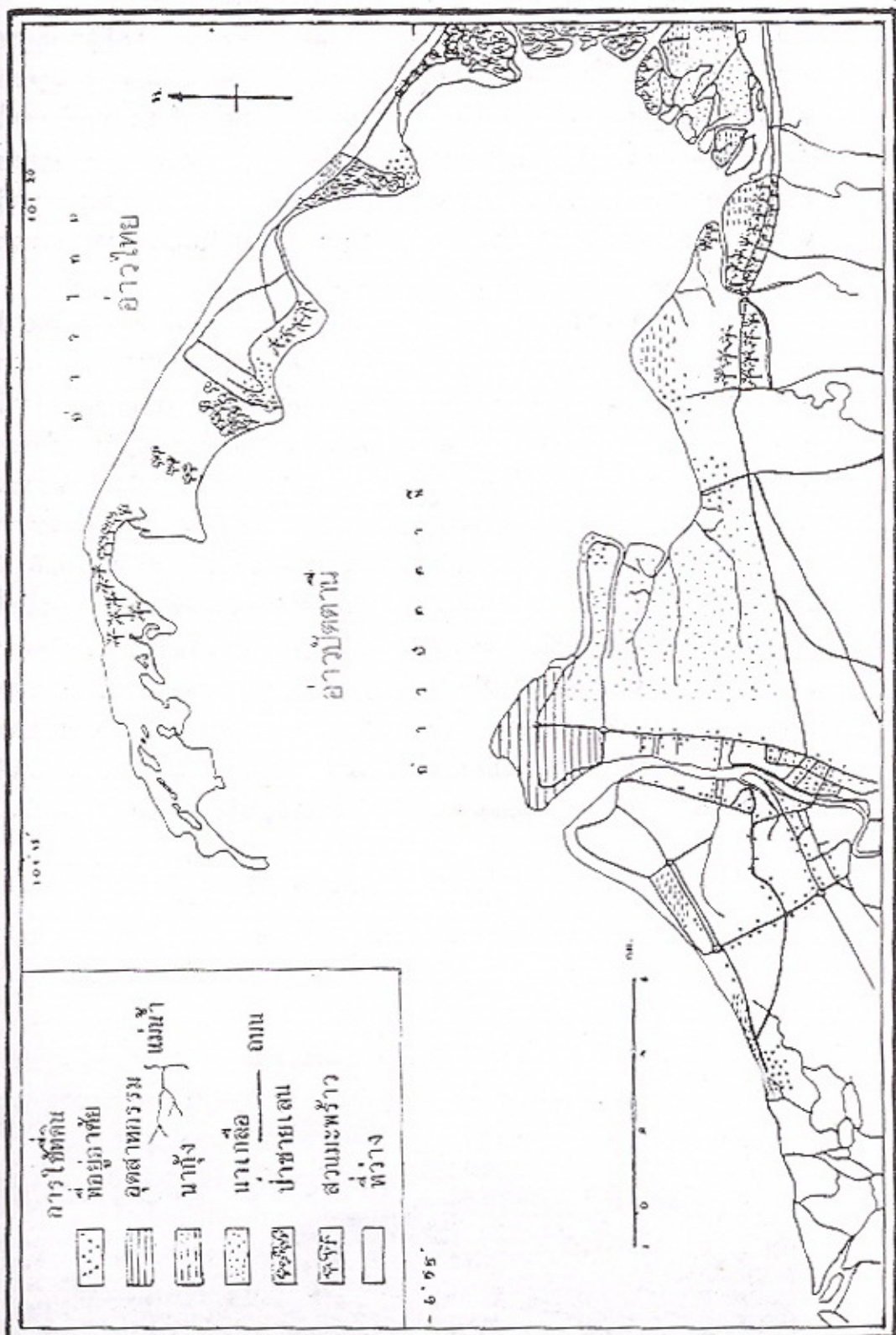
นำการเสวนาโดย

อาจารย์ประยงค์ โจษัด
อาจารย์โชคชัย เหลืองธูพรามณี
อาจารย์ ดร.นัยนา ศรีรัช
อาจารย์นุกูล รัตนลาภกุล
ผ.ศ.ดร.ครองชัย หัตถา

วันพุธที่ 27 มิถุนายน 2533 เวลา 19.30-21.00 น.
ณ ห้องฉายภาพยนตร์ หอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี
สำนักวิทยบริการ

อ่าวปัตตานี ใต้แก่ง บริเวณที่อยู่ปลายแหลมตาชีหรือแหลมโพธิ์ จนถึงบางตาขาว อำเภอหนองจิก ขอบเขตของอ่าวปัตตานีอยู่นอกชายฝั่งรูชะมิแล ประมาณ 70 ตารางกิโลเมตร ตัวที่ทำให้เกิดอ่าวปัตตานี คือแหลมตาชีหรือแหลมโพธิ์ ความยาวจากหาดตะโละกาโปร์ ถึงปลายแหลม 15 กิโลเมตร ส่วนที่กว้างที่สุดปลายอ่าว มีรูปร่างแตกต่างกัน มีทั้งช่วงที่กว้าง งอ และ แคบ มีลักษณะคล้ายนิ้วชี้ ช่วงที่แคบที่สุดประมาณ 1.5 กม. ส่วนที่น้ำลึกมากที่สุดคือ มีความแคบเพียงแค่ 60 เมตร ความสูงจากระดับน้ำทะเล 2 เมตร ถ้าเมื่อไร ส่วนสูงต่ำกว่า 2 เมตร ก็เป็นไปได้ว่าแหลมตาชีจะขาด ด้านในอ่าวมีปากแม่น้ำปัตตานีไหลลงสู่อ่าว และมีแม่น้ำยามู หรือ แม่น้ำยะหริ่ง แม่น้ำทั้งสองมีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพของน้ำ เคมี ฟิสิกส์ และชีวภาพของน้ำ

* นักวิชาการโสตทัศนศึกษา 5 ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา
สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

อ่าวปัตตานีในอดีตมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จะพบว่าห่างจากฝั่งไปประมาณ 1 เส้น หรือ 40 เมตร จะพบตอไม้ธรรมชาติในทะเล ซึ่งแสดงว่า แหล่งอยู่บริเวณนั้น มีการเคลื่อนย้าย ปลายแหลมจะเปลี่ยนรูปแบบอยู่ตลอดเวลา เพราะสิ่งที่มาเกี่ยวข้องกำหนดลักษณะของอ่าวมีอยู่หลายตัวคือ

1. กระแสน้ำและตะกอน
2. คลื่น ลมในทะเล
3. กระแสน้ำชายฝั่ง

ทั้ง 3 ตัว เป็นตัวควบคุมรูปลักษณะของอ่าวปัตตานี ตัวไหนมีมากจะมีบทบาทมาก ถ้ามีคลื่นลมแรง ปลายแหลมจะงุบงอกเข้ามา ถ้ากระแสน้ำชายฝั่งมีบทบาทมาก ก็จะถูกผลักดันออกไป กระแสน้ำชายฝั่งแรงมาปะทะชายฝั่ง แหลมก็จะตรงซิปไป เพราะเหตุนี้มันจึงมีการผันแปร ภายในตัวอ่าว มีทรัพยากรมากมาย เช่น ปลา ไม้-โกงกาง ทำนาเกลือ รอบอ่าวปัตตานี เป็นแหล่งที่สมบูรณ์ โดยเฉพาะ

ป่าชายเลนนั้นเป็นแหล่งที่สมบูรณ์ที่สุดของประเทศไทย

แม่น้ำปัตตานี จุดที่ลึกที่สุดของร่องน้ำประมาณ 2 เมตร การขุดลอกร่องน้ำ เพื่อให้เรือประมงเข้าออกได้ เพื่อมาที่ท่าเทียบเรือ การขุดลอกร่องน้ำส่งผลกระทบต่อการทำนาทุ่งของมหาวิทยาลัยเป็นอย่างมากเพราะมีตะกอนมาก

ในปี 2529 มหาวิทยาลัยได้เคยมีการจัดสัมมนาแนวทางการพัฒนาพื้นที่รอบอ่าวปัตตานี เราได้ระดมความคิดเห็นของผู้ใช้อ่าวปัตตานี จากหลายๆ อาชีพ จากนักธุรกิจ ประมง อุตสาหกรรม ที่ดิน ป่าไม้ นักวิชาการ ในสาขาต่าง ๆ ให้มาระดมความคิดเห็น รวมทั้งกระทรวงมหาดไทย การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมรอบอ่าวปัตตานี โรงงานอุตสาหกรรมจะเป็นตัวปล่อยของเสีย สิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษลงสู่แม่น้ำปัตตานี และลงสู่อ่าวจะเป็นตัวทำลายระบบนิเวศของอ่าวปัตตานี

การใช้พื้นที่รอบอ่าวปัตตานีมี
มากขึ้นหากเรามีข้อมูลพื้นฐานที่ได้
จากการทำวิจัยข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมอ่าวปัตตานี
2. การใช้พื้นที่ และผลกระทบ
ที่จะตามมา

3. กรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้น รอบ
อ่าวปัตตานี การเกิดอ่าว และแหลม
ตารีหรือแหลมโพธิ์ ยังไม่มีหลักฐาน
ยืนยันแน่นอน แหลมโพธิ์มีความยาว
ประมาณ 15 กิโลเมตร เชื่อว่าเกิด
จากอิทธิพลของแม่น้ำยามูหรือแม่น้ำ
ยะหริ่ง และแม่น้ำปัตตานี ทำให้เกิด
การผสม ผสานของตะกอน เกิดเป็น
แหลมโพธิ์ แหลมโพธิ์มีประโยชน์ใน
การป้องกันอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้คลื่นที่ชายฝั่งสงบลง
มีความเหมาะสมที่จะเป็นท่าเรือ บริเวณ
ภายในอ่าวจะเป็นทรายตะกอน มีพื้นที่
เป็นป่าโกงกาง มีสาหร่ายทะเล
ป่าชายเลน สาหร่ายมีคุณค่าทางนิเวศ
และเศรษฐกิจ พบว่าสาหร่ายและ
หญ้าทะเล เป็นตัวทำลายของเสียในอ่าว
ฉะนั้น การเก็บเกี่ยวสาหร่ายมากจะ
ทำให้เกิดผลกระทบ ทำให้เกิดการ
ทำลายหน้าที่ในระบบนิเวศ การที่
น้ำจืดไหลออกจากปากอ่าวแรง ทำให้
เกิดการพัดพาตะกอนทับถมขึ้นบริเวณ
ที่เกิดปากอ่าวสูงขึ้น อ่าวจะตื้นขึ้น

การใช้พื้นที่รอบอ่าวปัตตานี
จังหวัดได้จัดเป็นเขตอุตสาหกรรม น้ำ
เสียจากโรงงานอุตสาหกรรม เทศบาล
ต่างก็ระบายน้ำเสียลงสู่อ่าว ขบวนการ
เหล่านี้มีความสำคัญต่อการวางแผนใน
อนาคต ถ้าเราสร้างโรงงานอุตสาหกรรม

บริเวณชายฝั่ง รวมทั้งสารเคมีทางการ
เกษตร สารพิษเหล่านี้จะเกิดขึ้น
ขบวนการตามธรรมชาติต้องการกำจัด
สิ่งสกปรกจากแผ่นดินตามธรรมชาติ
แต่มนุษย์ได้ระบายของเสีย สารปรอท
ตะกั่ว ซึ่งติดอยู่ในสิ่งมีชีวิต หญ้า หอย
ปลา เมื่อเราสร้างโรงงานใกล้ชายฝั่ง
จะเกิดปัญหา

การมองอาจจะไม่แค่มองเฉพาะ
อ่าว อาจจะมองไปถึงแม่น้ำ เช่น
กรณีสร้างเขื่อนบางลางเมื่อ 20 ปีก่อน
พบว่าผลกระทบต่ออ่าว และดิน
พบว่าบริเวณมหาวิ ทยาาลัย -
สงขลา นครินทร์ มีการยกของพื้นที่
ออกไปเรื่อย ๆ เมื่อก่อนไม่มีใครทราบ
สาเหตุ หากเราออกไปย่านบางควา
หรือหนองจิก พบว่าขบวนการ
กัดเซาะชายฝั่งเกิดขึ้นสูงมากจนกระทั่ง
จังหวัดต้องนำก้อนหินใหญ่ ๆ ไปถม
ชายฝั่ง เพราะฉะนั้นแล้ว หมู่บ้าน
ทั้งหมู่บ้านจะหายไป เพราะเกิดการ
กัดเซาะสูงมาก ย้อนไปเมื่อ 20 ปีที่แล้ว
ก่อนสร้างเขื่อนบางลางปริมาณน้ำที่
ไหลลงสู่อ่าวสูงมาก เมื่อสร้างเขื่อน
ปริมาณน้ำไหลลงอ่าวน้อยลงทำให้เกิด
การกัดเซาะบริเวณบางควาเมื่อมี
การขยายโครงการชลประทาน ทำให้
น้ำไหลลงสู่อ่าวน้อยลง การกัดเซาะ
จะสูงขึ้น พบว่าหากน้ำน้อยลงทุกปี
ทำให้บริเวณปากแม่น้ำเกิดการกัดเซาะ
สูง แต่เดิมนั้นแม่น้ำปัตตานีไหลลงอ่าว
บริเวณตำบลกรือเซะ บริเวณกันอ่าว
ในเขตอำเภอยะหริ่งมีป่าชายเลนระบบ
นิเวศป่าชายเลนโดยส่วนรวมมีความ
จำเป็นต่อปลาหลาย ๆ ชนิด

ปัตตานี มีการสร้างโรงงาน
อุตสาหกรรมบริเวณชายฝั่ง ทำให้สิ่ง
ปฏิกูลไหลลงสู่อ่าวปัตตานี ส่งผลเสีย
ที่ก่ออันตราย อ่าวปัตตานีเป็นท่าเรือ
ใหญ่ที่ทำการประมงกันมาก ใช้อ่าว
ปัตตานีเป็นที่จอดเรือ ระบายของเสีย
ลงสู่น้ำ ระยะทางของแม่น้ำปัตตานี
จากสะพานเคซาถึงปากอ่าว ประมาณ
4 กิโลเมตร มีเรือจอดหลบลมพายุ
ได้ประมาณ 2,000 ลำ การจอดเรือ
ประมงจำนวนมาก และ จอดเรือ
แนวขวางทำให้เกิดอุปสรรคในการ
ไหลของน้ำ สาเหตุของการเกิดน้ำท่วม
ในปี 2531 ก็เกิดจากสาเหตุของการ
ระบายน้ำ กระแสน้ำที่ไหลช้าลงทำให้
เกิดตะกอนสูงขึ้น ควรจะมีการทำการ
ศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้แก่
จังหวัด พื้นที่การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง
ตั้งแต่หมู่บ้านบางตาવાจนถึงแหลมโพธิ์
มีการเพาะเลี้ยงกุ้ง และมีโรงงาน
อุตสาหกรรม การใช้พื้นที่เพื่อเพาะ
เลี้ยงกุ้ง ทำให้อ่าวไทยเกิดน้ำเสียจาก
น้ำกึ่งลงสู่อ่าวไทย ส่งผลต่อการเจริญ
เติบโตของแพลงตอน การเพาะเลี้ยง
ชายฝั่งคือในแง่เศรษฐกิจ แต่ส่งผลเสีย
ต่อสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก

โครงการวิจัยอ่าวปัตตานี ของ
อาจารย์ ดร. นัยนา ศรีชัย ได้รับ

ทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัย-
สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ได้ทำการสำรวจเก็บตัวอย่างน้ำทุกๆ
เดือน โดยลงเรือที่หมู่บ้านรูสะมิแล
เก็บตัวอย่าง น้ำบริเวณรูสะมิแล ปากน้ำ
บางตาવા แหลมโพธิ์ และวิเคราะห
หาค่าของสาร หาค่าความเค็ม วัด
อุณหภูมิของน้ำ ค่าไนโตรเจน การ
หาค่า PH คือค่าความเป็นกรดเป็นด่าง
เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2533 ทางคณะ
กรรมการ สิ่งแวดล้อมของชาติก็กำหนด
มาตรฐานของน้ำทะเล ขึ้นมาแบ่ง
ประเภทน้ำเป็นหลาย ๆ ประเภท
ดังต่อไปนี้

ประเภทที่ 1 อุทยานแห่งชาติ

ประเภทที่ 2 เขตอนุรักษ์แนว /

ปะการัง

ประเภทที่ 3 เขตอนุรักษ์แห่ง
ธรรมชาติอื่น ๆ เช่น ป่าชายเลน

บริเวณอ่าวปัตตานีอยู่ในประเภท
ที่ 3 ป่าชายเลนบริเวณอ่าวยะหริ่ง
เป็นป่าชายเลนที่สมบูรณ์มาก หมู่บ้าน
รอบ ๆ อ่าวปัตตานี จะมีการตาก
สาหร่ายผมนาง ซึ่งชาวบ้านเก็บจาก
อ่าวปัตตานี พืชบนบกต้องการธาตุ
ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโปรตีนเซียม
พืชน้ำก็มีความต้องการเช่นกัน คิดว่า
ในระยะต่อไปการจะทำการส่งเสริมการ
ปลูกสาหร่าย ธาตุฟอสฟอรัส ก็มีความ
สำคัญต่อน้ำ ถ้าน้ำเสื่อมคุณภาพ
ก็เนื่องมาจาก ค่าฟอสฟอรัสในน้ำ
น้อยมาก หากที่ไหนน้ำมีฟอสฟอรัส
เป็นจำนวนมาก จะทำให้น้ำเป็นสีเขียว
พืชสาหร่ายเจริญเติบโตรวดเร็ว
แหล่งฟอสฟอรัสที่มนุษย์ถ่ายให้ธรรมชาติ

ได้แก่ผงซักฟอกทั่วไป แต่ในมาตรฐาน
คุณภาพน้ำทะเล ไม่ได้กำหนดค่า
ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส

แนวทางในการพัฒนาอ่าว
ปัตตานี จำเป็นต้องมีการระดมความคิด
ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ จำเป็น
ต้องระมัดระวังในด้านสิ่งแวดล้อม
ซึ่งมันเคยมีความสมบูรณ์ตามธรรมชาติ
ซึ่งเราจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลเหล่านี้
ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้เคย
มีอาจารย์ชาวเนเธอร์แลนด์ ได้ทำการ
ศึกษาเปรียบเทียบกับอ่าวบ้านดอน
โดยทำการจับสัตว์หน้าดิน เช่น ปลา
กุง หอย บริเวณอ่าวปัตตานี ได้พบ
สารปรอท แคทเมียม ตะกั่ว สังกะสี
และ โลหะอย่างอื่นมาก ซึ่งเมื่อ
รับประทานแล้วสะสมในร่างกาย ซึ่ง
เคยมีชาวบ้าน ที่หมู่บ้านบุติ อายุ 40
ปีกว่า ได้ไปทอดแห ลากอวน
ปรากฏว่ามีอาการซึบค หมกคสติ เป็น
อัมพาตอยู่ได้นาน 4-5 วันก็เสียชีวิต
ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นมาแล้ว หลายราย
โดยไม่ทราบสาเหตุการเสียชีวิต
แต่ชาวบ้านคิดว่าเป็นเรื่องไสยศาสตร์
เราควรที่จะหาข้อมูล และเสนอทาง
จังหวัด ซึ่งเชื่อว่าปลาในอ่าวปัตตานี
คงจะมีสารปรอทและโลหะอื่นๆ คณะ
กรรมการสิ่งแวดล้อมได้ทำการ เก็บหอย
บริเวณอ่าวไทย ตั้งแต่จังหวัด
สมุทรปราการ พบว่าหอยแมลงภู่
มีปริมาณ สีสันที่ มากที่สุดในอ่าวไทย

ในการศึกษาเกี่ยวกับมลพิษ
รอบอ่าวปัตตานีนั้น ข้อมูลส่วนใหญ่ที่
นักวิจัยเก็บเป็นข้อมูลพื้นฐานทางด้าน
สารโลหะ ยาปราบศัตรูพืช ยังไม่มีการ

เก็บข้อมูลที่เด่นชัด ซึ่งควรจะทำการศึกษา
ในด้านอื่นๆ ต่อไป เราคงจะทราบ
ในโอกาสต่อไป ถึงแม้ยังไม่เกิดปัญหา
อย่างเด่นชัด เราคงไม่ต้องรอให้เกิด
ปัญหา

ได้มีการศึกษาพิษ แพลงตอน
ซึ่งมีคุณค่าต่อสัตว์น้ำ มีประโยชน์
ต่อการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
ชายฝั่ง โดยเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม
2526 ได้เกิดปรากฏน้ำเปลี่ยนสีหรือ
เรียกว่าสีปลาวาฬบริเวณปากแม่น้ำ
ปราณบุรี มีสีแดง ยาวประมาณ 2
กิโลเมตร พบว่าคนที่บริโภคหอย
แมลงภู่ปากแม่น้ำปราณบุรีมีอาการ
ปากชา อาเจียน และ มีผู้เสียชีวิต
ปรากฏการณ์น้ำเสียสีปลาวาฬเคยพบ
ในประเทศสเปน ญี่ปุ่น อเมริกา

ปัญหาที่สำคัญเฉพาะหน้าของ
อ่าวปัตตานี คือพื้นที่ชายฝั่งอ่าวปัตตานี
มลพิษอันไม่พึงประสงค์ เช่น โรงงาน
ปลาป่นและในบริเวณฝั่งของอ่าวปัตตานี
มีการใช้ถ้ำถ่านจากอุตสาหกรรมถ่าน
พื้นที่ ถมทะเลซึ่งเราไม่มีการวิเคราะห์
เลยว่า ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง ถ้า
ฝนตกจะชะสิ่งเหล่านี้ลงสู่อ่าวและน้ำเสีย
จังหวัดปัตตานียังไม่มีการกำจัดน้ำเสีย
ที่ถูกริธี บริเวณทำนาเกลือก็มีการ
ตั้งบ้านจัดสรร โรงงาน ชุมชน ซึ่งมี
การระบายน้ำเสียลงสู่บริเวณเดียวกัน
ยังไม่มีการแยกแยะ น้ำเสียจากนา
กึ่งระบายลงสู่อ่าว ถ้าเราไม่เริ่มบ่อกัน
น้ำเสียจากนา กึ่ง ก่อนระบายลงสู่อ่าว
คุณภาพของน้ำต้องเสียไปด้วย แม้ว่า
จะมีสาหร่าย พิษธรรมชาติคอยบำบัด
ให้น้ำดีตามธรรมชาติ การทำนา กึ่ง

ควรมีระบบการจัดน้ำเสีย ก่อนปล่อยลงทะเล เพราะถ้าไม่ทำก็จะเป็นการทำลายระบบนิเวศ รวมทั้งต่อเศรษฐกิจโดยรวม

มาตรการรักษาทรัพยากรแหล่งน้ำในอ่าวปัตตานี

1. ให้ความรู้ ความเข้าใจในการรักษาทรัพยากรแหล่งน้ำ
2. ร่วมมือกำหนดมาตรการแก้ไข
3. ค้นคว้า วิจัย หาข้อมูลแก้ไข ให้ผลวิจัยตามความเป็นจริงรวมถึงวิธีการแก้ไขด้วยโดยการศึกษา

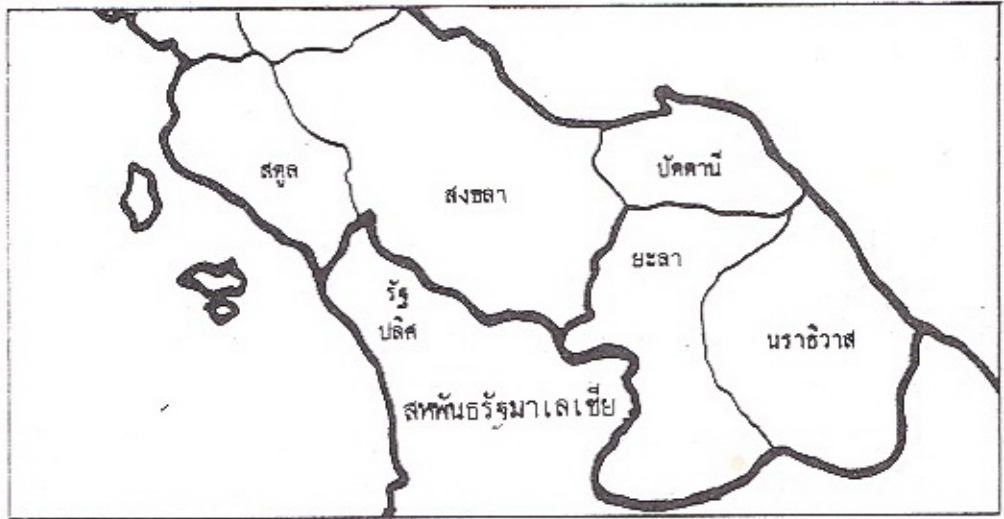
3.1 ศึกษาเรื่อย ๆ 3 ปีต่อครั้ง หรือต่อเนื่อง

3.2 ศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคมอย่างต่อเนื่อง และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

3.3 ศึกษาลักษณะทางชลศาสตร์ อุทกศาสตร์ คุณภาพน้ำ

3.4 ศึกษาปัญหามลพิษ จากแหล่งย่อย ๆ สู่ชุมชน เขตอุตสาหกรรม การเกษตร

การแก้ปัญหามลพิษ จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ปัญหาต่าง ๆ ก็จะถูกแก้ไขได้สำเร็จตามเป้าหมาย

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการนำนโยบายรัฐ มาปฏิบัติในจังหวัดชายแดนภาคใต้

นำการเสวนาโดย

อาจารย์ ดร.อาคม ใจแก้ว
อาจารย์อโณทัย วัฒนาพร

วันพุธที่ 18 กรกฎาคม 2533 เวลา 19.30-21.00 น. ณ ห้องฉายภาพยนตร์ หอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี สำนักวิทยบริการ

การศึกษาในเรื่อง ... การนำนโยบายรัฐมาปฏิบัตินั้น มักจะเป็นเรื่องของการศึกษาเป็นหลัก ในเรื่องของนโยบายเป็นเรื่องนามธรรม คือเรามองไม่เห็นเป็นถ้อยแถลง เป็นคำพูดที่รัฐแถลงออกมาเมื่อใดที่นโยบายรัฐถูกนำมาปฏิบัติจะปรากฏผลออกมาเป็นรูปนามธรรม เพราะฉะนั้นการศึกษาในเรื่องนี้ โดยยึดเอานโยบายรัฐที่กำหนดขึ้น ซึ่งที่จริงแล้วใช้มากว่า 10 ปีตั้งแต่วันที่ 24 มกราคม 2521 นโยบายรัฐที่ปฏิบัติในจังหวัดชายแดนภาคใต้กำหนดไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 เริ่มต้นประเด็นศึกษาในปี พ.ศ. 2530 ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลง จึงทำการศึกษานโยบายเดิมนี้ ผู้ที่สนใจคงจะทราบความจริง ๆ แล้ว นโยบายเริ่มเปลี่ยนแปลงตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2531 ในที่นี้จะกล่าวถึงการนำนโยบายมาปฏิบัติ แล้วมีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลกระทบ ซึ่งปัจจัย ต่าง ๆ เหล่านี้แยกออกเป็น 7 ด้านด้วยกัน ดังนี้คือ

1. นโยบาย
2. องค์การ
3. ข้าราชการ
4. การใช้ข้อมูลข่าวสาร
5. ทรัพยากร
6. ประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย
7. ลักษณะของชุมชน

ปัจจัยแต่ละตัว ไม่สามารถจะทำการศึกษาได้ครอบคลุม จะต้องเลือกมาแต่ละมิติ แต่ละตัว ในส่วนตัวของอาจารย์ ดร.อาคม ใจแก้ว แล้ว

ในเรื่องของนโยบายเลือกประเด็นของความชัดเจนว่า นโยบายชัดเจนเพียงพอหรือไม่ และวัดความสอดคล้องของนโยบายกับสภาพของท้องถิ่น เพราะว่าในแต่ละปัจจัยจะมีแต่ปัจจัยย่อยในแต่ละตัวมาก ภายใต้การศึกษาจะต้องเลือกประเด็นที่น่าจะศึกษาได้ และก็วัดออกมาได้เป็นตัวเลขหรือว่าสามารถกำหนด ค่าออกมาได้ เป็นค่าที่พอใจจะให้นำหนักตัวี่มากหรือน้อย

1. ปัจจัยด้านนโยบาย

นโยบายมีความสำคัญมาก นโยบายเน้นให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถเรียนรู้ภาษาไทย แล้วก็นำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาในระดับอื่นต่อไปได้ และนโยบายข้อนี้ถือเป็นนโยบาย ที่จะเป็นตัวกำหนดต่อเนื่องในนโยบายอื่นๆต่อไป นโยบายที่นำมาศึกษาจริง ๆ แล้ว ส่วนที่เป็นนโยบายหรือข้อกำหนดต้องมีที่มาซึ่งมาจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น กรณีที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งรัฐคิดว่าเป็นปัญหา แต่ในพื้นที่เองมองว่าไม่เป็นปัญหาก็ได้ แต่เมื่อรัฐบาลบอกว่า นี่คือที่มาของปัญหา ในแง่ของความไม่เข้าใจ อันสืบเนื่องมาจากความแตกต่างของวัฒนธรรมภาษา จนกระทั่งมีสถานการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นหลายๆ ครั้ง ตั้งแต่ในอดีตในเชิงประวัติศาสตร์ ฉะนั้นนโยบายที่สำคัญที่สุดคือ การส่งเสริมให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เรียนรู้ภาษาไทย ได้รับการศึกษาที่ดีขึ้นเพื่อ ที่จะได้

ทำความเข้าใจกันได้ง่ายขึ้น แล้วก็สามารถที่จะศึกษาเปิดสู่สังคมภายนอกกว้างขึ้น มีลักษณะเป็นสังคมเปิดกว้าง แล้วการทำความเข้าใจใน เรื่องต่าง ๆ ก็จะดีขึ้น ระหว่างรัฐกับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ในประเด็นนโยบายในเรื่องของภาษาในทางรัฐศาสตร์ถือว่าสำคัญ ในแง่ของภาษานั้นถือว่าเป็นส่วนสำคัญ ในการที่จะสร้างสิ่งที่เราเรียกว่าความจงรักภักดีต่อระบบการเมือง หรือการรับสารขององค์กรได้ง่าย ที่เราเรียก ว่า เป็นปัจจัยสำคัญทางด้านการศึกษาทางการเมือง และวัฒนธรรมการเมือง ของระบบการเมือง เพราะฉะนั้นรัฐบาลไทยได้พูดเรื่องนี้มาตลอด คือในเรื่องของปัจจัยทางภาษา แต่ตอนหลังนั้นประเด็นของค่านโยบายที่ออกมา ในปี พ.ศ. 2531 ข้อแรกได้เน้นในจุดที่ว่าภาษาไทยนั้นเป็นภาษาเสริมเข้า มากากกว่าจะเป็นสิ่งที่ทดแทนเสริมเข้ามาเพื่อให้ภาษาเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ และเรื่องของการประกอบอาชีพหรือทำเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารในเรื่องเศรษฐกิจ การที่ประเด็นเปลี่ยนไป ภาษานั้นจะจำเป็นหรือไม่จำเป็นนั้น ขึ้นอยู่กับความสอดคล้องกับเศรษฐกิจมากกว่าจะเป็นเรื่องประเด็นทางการเมืองในแง่ของภาษาเป็นเรื่องสำคัญ ในเรื่องนโยบายการส่งเสริมการศึกษาให้กับประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงแรก หรือในนโยบายปี พ.ศ. 2521 เน้นเอาวชน แต่มาในปี พ.ศ. 2531 เปลี่ยนแปลงไปเหมือนจะเป็นภาษาเปิด

โดยภาษาที่มีอยู่แล้วไม่พยายามเน้น แต่จะพยายามเสริมภาษาไทยให้ประชาชนได้เรียนรู้ และศึกษาในระดับสูงมากยิ่งขึ้น เพราะอย่างไรก็ดี การศึกษาของประเทศไทยนั้นเรายังใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางทุกระดับ ตั้งแต่ประถมจนถึงอุดมศึกษา เพราะฉะนั้นถ้าหากว่ารู้ภาษาไทยน้อยเราจะเสียเปรียบ และประชาชนในพื้นที่ก็จะเสียเปรียบเมื่อเข้าไปสู่ส่วนกลางก็จะเสียเปรียบกลุ่มอื่นที่มาจากภูมิภาคอื่นที่พูดภาษาไทยเป็นประจำ

จากระดับนโยบายเมื่อลดระดับเป็นรูปธรรมแล้ว เราจะเอาอะไรเป็นตัวกำหนดว่าตัวไหนมีอิทธิพลมาก ตัวไหนมีอิทธิพลน้อย จากระดับนโยบายจะลดต่ำลงมาสู่ระดับแผน ระดับกิจกรรม และท้ายสุดคือระดับโครงการ ในระดับโครงการถือว่าเป็นรูปธรรมที่เราสามารถจับต้อง และสังเกตได้ โครงการที่นำมาศึกษาแทนคำว่านโยบายส่งเสริมภาษาไทยกับประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ

1. โครงการส่งเสริมวิชาสามัญและวิชาชีพในโรงเรียนเอกชนอิสลาม
2. โครงการส่งเสริมการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

คำถามที่ว่า ทำไมถึงต้องเอาโครงการส่งเสริมการสอนอิสลามศึกษาเข้ามาศึกษาด้วย จริงๆ แล้วโครงการนี้เป็นโครงการย่อย ซึ่งอยู่ในนโยบายข้อแรก และเหตุผลสำคัญที่เลือกเพื่อ

จะได้มีข้อเปรียบเทียบระหว่าง สิ่งที่เราพัฒนา โดยเน้นวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่นั้นก็คือในเรื่องของภาษา ส่งเสริมการเรียนรู้แน่นอน กับ การที่เราเอาวัฒนธรรมที่เป็นชนกลุ่มใหญ่ คือภาษาไทย วิชาสามัญเน้นภาษาไทย เมื่อมีการเปรียบเทียบอย่างนี้ การเปรียบเทียบเน้นน้ำหนัก คือเรียกกันในเชิงระเบียบวิธี มันจะทำให้เกิดความแปรปรวนหลากหลาย จึงทำการศึกษาอย่างนี้ เพราะถ้าศึกษาเฉพาะนโยบายส่งเสริมการสอนภาษาไทย โครงการเดียว จะทำให้ผลที่ออกมา นั้นขาดข้อเปรียบเทียบ มองเพียงมิติเดียว ด้านเดียว และถ้าเรานำส่วนหนึ่งที่มีลักษณะโครงสร้างที่ค่อนข้างไม่ถึงกับไปขัดแย้งกัน แต่อยู่คนละฟากน้ำเข้ามา รวมด้วย จะทำให้ผลการศึกษานั้น มีน้ำหนัก

ความสำเร็จ หรือความล้มเหลว เราจะพิจารณากันอย่างไร เพราะ ที่นี้ ปัจจัยจะเป็นตัวกำหนดหรือล้มเหลว เราจะพิจารณากันตรงไหนในเรื่อง ความสำเร็จของการนำนโยบายมาใช้ ยังเป็นข้อถกเถียงกันอยู่ในระหว่าง กลุ่มนักวิชาการว่าจะกำหนดอย่างไร เอาเกณฑ์อะไรมากำหนด นักวิชาการ แต่ละคนกำหนดกันคนละอย่าง แตกต่างกันออกไป จึงมีคำกล่าวว่าการ กำหนดเกณฑ์ที่ถือเป็นความสำเร็จ ค่อนข้างจะเป็นเรื่องอัตตาวิสัย นั่นก็คือ ใช้เกณฑ์ของตนเองเป็นใหญ่ แต่หนักไม่ได้หมายความว่า จะนึกคิดเอาเอง แต่อาจดูจากนักวิชาการแต่ละท่านที่ เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลว

ของนโยบายว่าจะวัดอย่างไรมาก่อน ยกตัวอย่างเช่น ความสำเร็จบางครั้ง อาจจะมองเป็นเรื่องของ Output ผลลัพธ์ตามเป้าหมายหรือไม่ เช่น การที่เราต้องการให้มีไฟฟ้าใช้ในปี 2533 จำนวน 100 หมู่บ้าน แล้วทำได้ 100 หมู่บ้านถือว่าสำเร็จ แต่ในกลุ่ม นักวิชาการที่ถกเถียงกัน บางท่านบอกว่า ถ้าทำได้ 1 ใน 3 ของเป้าหมาย หมายถึงประมาณ 33% ถือว่าสำเร็จ ไม่ล้มเหลว แต่บางท่านบอกว่าทำได้ ตามเป้าหมาย 50% แล้วก็ยังล้มเหลว คือ Output หรือเป้าหมาย บางครั้ง การกำหนดความสำเร็จเอาจำนวนเวลา ว่าทำได้ตามระยะเวลาที่กำหนดได้หรือไม่ หรือบางครั้งกำหนดเอาเรื่องของงบประมาณที่มีว่าทำได้ตามวงเงิน หรืองบประมาณที่กำหนดหรือไม่ ซึ่ง มันมีความหลากหลาย

ตัวกำหนดว่า ความสำเร็จ หรือล้มเหลวพิจารณา 2 ตัว คือ

1. ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายของนโยบาย
2. พฤติกรรมการปฏิบัติหรือ การเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการภายใต้ นโยบายของรัฐนั้นๆ

เพราะฉะนั้น หากเราเริ่มที่ ปัจจัยที่ 1 จนถึงปัจจัยที่ 7 ตัวไหน ส่งผลกระทบอย่างไร แล้วก็สรุป ได้แล้วก็ถือว่าจบ อันนี้คือกรอบ จากตัวแรกของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การนำนโยบายรัฐมาปฏิบัติในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ปัจจัยเรื่องลักษณะ นโยบาย ที่กำหนดในปี พ.ศ.2521 ในเรื่องของการส่งเสริมการศึกษาให้

กับประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้คือว่า

1. ความสอดคล้องของนโยบายกับสภาพปัญหา

2. ความชัดเจนของนโยบายของปัญหา ประเด็นของลักษณะนโยบาย มันส่งผลกระทบต่อความสำเร็จอย่างไร จริง ๆ แล้ว ลักษณะนโยบายไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวนโยบายเป็นเรื่องของรัฐส่วนกลาง องค์กร หรือหน่วยงาน ได้แก่ กระทรวง กรม กอง แล้วก็มีผู้ส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ จนถึงระดับตำบล หมู่บ้าน ส่วนนี้คือ องค์กรที่รัฐนำเอานโยบายมาปฏิบัติในระดับพื้นที่ อย่างในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เรามีตัวแทนของกระทรวง ทบวง กรม มากมายแต่จะมีหน่วยงานที่เป็นแกนในการนำนโยบายมาปฏิบัติคือ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ซึ่งแตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ

ความสำคัญของลักษณะนโยบาย ถ้านโยบายนี้ชัดเจนและสอดคล้อง กับสภาพปัญหา ตัวองค์กรหรือหน่วยงานในระดับพื้นที่จะรู้สึกว่าจะสะดวก และมีความเข้าใจในนโยบายนั้นว่าจะต้องทำอะไรบ้าง ทิศทางของแต่ละหน่วย แต่ละกระทรวง ทบวง กรม ก็จะเป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกหน่วยงาน เข้าใจร่วมกัน ก็แน่นอนว่าทิศทาง การดำเนินนโยบายที่มาปฏิบัติก็จะไปในทิศทางเดียวกันความสอดคล้องของปัญหาได้ข้อสรุปว่าตรงนโยบายข้อนี้ค่อนข้างตรง และส่วนหนึ่งนั้นจากการ

สื่อความหมายที่ไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน บางครั้ง เพียงแต่ฟังคำพูด คำเดียว การใช้คำพูดเพียงคำเดียวโดยส่วนใหญ่ เป็นของรัฐก่อให้เกิดผลกระทบตามมา หลาย ๆ เรื่อง ข้อสรุปว่าตรงกับสภาพปัญหาแต่ความชัดเจนนั้น ยังไม่ชัดเจนคือถ้าตั้งคำถามว่ารัฐต้องการอะไร และได้อะไรจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คำตอบคือต้องการให้ประชาชนได้เรียนรู้ ได้รับการศึกษา ได้เข้าใจภาษาไทยจริงหรือต้องการรักษาสถานภาพ ความมั่นคงของรัฐ ผังอยู่เป็นหลัก เพราะจากการดูสภาพ การปฏิบัติในพื้นที่ บางครั้งก็หละหลวม แต่ละหน่วยงานก็ทำกันไปอย่างนั้น เพราะจากการไปสัมผัสผู้นำในระดับพื้นที่ซึ่งเป็นเจ้าของสถานศึกษา คือ โรงเรียนเอกชนสอนอิสลาม ก็บอกว่า ตัวแทนของรัฐเวลาไปประเมินตรวจสอบ โรงเรียน ไปแล้วก็ดูเพียงวันเดียว แล้วก็นำเอาไปสรุป หรือ แม้แต่คน บางหน่วยงานที่บอกว่าจะให้รางวัล กับสถานศึกษาที่มีศักยภาพ ประสิทธิภาพในการเรียนการสอน การให้บริการ ชุมชน ซึ่งมาดูวันเดียวในเวลาไม่ถึง 1 ชั่วโมง ก็สรุปออกมาแล้ว ซึ่งลักษณะต่างๆ เหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ ที่แสดงให้เห็นว่า ในแต่ละหน่วยงาน ยังไม่ค่อยชัดเจนว่านโยบายที่รัฐต้องการ นั้นคืออะไร ยังแปลความแตกต่างกัน เกิดปัญหาระดับพื้นที่ จากโรงเรียน สถานศึกษา พอถึงระดับอำเภอหรือจังหวัดแก้ไขไม่ได้ตกลงอะไรกันไม่ได้ แม้แต่ในระหว่างโรงเรียน เราพูดคุย ก็ตกลงในแนวทางไม่ได้ ยกตัวอย่าง

ในเรื่องการส่งเสริมการสอนอิสลามศึกษา
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญของรัฐ
ปรากฏว่าในพื้นที่จังหวัดสงขลาค่อนข้าง
มีปัญหาในเรื่องมีนักเรียนเรียนน้อย
บางโรงเรียนมี 4-5 คน บางโรงเรียนมี
20-30 คน บางโรงเรียนมี 2-3 คน
บางโรงเรียนก็ยุบ บางโรงเรียนถึงจะ
มีผู้เรียนน้อยแต่ระดับ 4-5 คน ก็
สอนโรงเรียนที่สอน ก็เลยตั้งประเด็น
ถึงหน่วยเหนือว่าจะเอาอย่างไร
เพราะมันไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่จะต้อง
จ้างบุคลากรเป็นหลัก แล้วจะทำกัน
อย่างไร ผลปรากฏว่าตกลงกันไม่ได้
ต่างคนต่างทำ ซึ่งข้อนี้เป็นลักษณะ
ปัจจัยด้านนโยบาย

มีข้อที่น่าคิดและสงสัยว่าผู้ปฏิบัติ
นโยบายเข้าใจนโยบายแค่ไหน เช่น
นโยบาย 66/2533 และ 65/2525
โดยเฉพาะในเรื่องของความมั่นคง ซึ่ง
ตัวนโยบายนั้นผู้ร่างออกมานั้นต้องการ
ประการหนึ่ง คือ นโยบายต้องออกมา
ดีที่สุด เมื่อประชาชนอ่านแล้วมีความ
รู้สึกว่ารัฐบาลห่วงใยเขา ทำสำเร็จ
หรือไม่สำเร็จเป็นอีกเรื่องหนึ่ง เช่น
นโยบายที่เป็นโครงการพัฒนาต่าง ๆ
ที่ออกมา ซึ่งบางครั้งควรมีลักษณะ
ซ้ำซ้อน แต่ก็ออกมาให้ประชาชน
มีความรู้สึกใหม่ ๆ เสมือนรัฐบาลสนใจ
ห่วงใยเรื่องของเขาเสมอ อันนี้ เป็นสิ่ง
สำคัญในอันที่จะสร้างความต้องการ
ทางการเมือง

ในประเด็นที่ว่าหน่วยงานของรัฐ
เข้าใจตัวเป้าหมายนโยบายของรัฐแค่ไหน
ข้อนี้รัฐบาลไทยคงต้องทำงานอย่างหนัก
เช่น นโยบาย 66/2533 เป็นเรื่อง

ของความเข้าใจว่าจะแก้ปัญหาของสังคม
ทั้งหมด เราต้องสร้างประชาธิปไตย
จะต้องลดเงื่อนไขหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่า
เงื่อนไขผู้มีอิทธิพล เศรษฐกิจ แล้ว
เสริมสร้างประชาธิปไตยขึ้นมา

2. ปัจจัยด้านองค์การ

หน่วยงานของรัฐที่รับนโยบาย
ของรัฐมาปฏิบัติในระดับพื้นที่ ที่
ค่อนข้างในเรื่องของความเข้าใจว่ารัฐ
จะเอาอย่างไร ในเรื่องการประสานงาน
กลุ่มขององค์กร ทั้งที่รับผิดชอบโดยตรง
และทั้งที่อาสาสมัคร โดยได้รับการ
สนับสนุนจากที่ต่างๆ แล้วก็มาช่วยเหลือ
ให้การสนับสนุนประชาชนในพื้นที่
เพื่อส่งเสริมการศึกษาภาษาไทย
ปรากฏว่าในเรื่องของการประสานงาน
แย่ที่สุด เริ่มตั้งแต่ในระดับพื้นที่ คือ
โรงเรียนใช้ไม่ได้เลย เพราะว่าจากที่
เคยไปโรงเรียนต่าง ๆ พบว่าเกือบทุก
โรงเรียนปรากฏว่ามีบางโรงเรียนรื้อ
ติดกัน สอบถามว่ามีปัญหาอะไรบ้าง
ได้รับคำตอบว่ามีปัญหาด้านบุคลากร
แต่อีกโรงเรียนไม่มีปัญหาแล้ว ทำไม
ไม่ทดลองติดต่อหรือประสานงานกัน เมื่อ
อีกโรงเรียนหนึ่งมีความพร้อม ทำไม
ไม่คุยกันแล้วแบ่งเวลา หรือสับเวลา
เพื่อให้กลุ่มผู้เรียนได้รับผลสูงสุด ซึ่งได้
รับคำตอบจาก ผู้จัดการ ครูใหญ่
หัวหน้าครู ก็บอกทำไม่ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับ
เจ้าของ ถ้าไม่อนุญาตจะทำอะไรไม่ได้
สอบถามได้ความว่า โดยสภาพจริง ๆ
แล้ว สภาพของการแข่งขันยังมีอยู่ใน
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
โดยเฉพาะอย่างยิ่งโต๊ะครูที่ประชาชน
มีความศรัทธามาก จะส่งบุตรหลาน

เข้ามาเรียนมาก แล้วเงินบริจาคที่จะให้ การสนับสนุน โรงเรียนก็จะมีมากขึ้น ฉะนั้นแต่ละสถานศึกษา ก็พยายาม จะสร้างมาตรฐานให้สมาชิก หรือ ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงเห็นว่าโรงเรียน ของคนมีศักยภาพความพร้อมสูงกว่า โรงเรียนอื่น ๆ

ในระดับอำเภอปรากฏว่า การ คุดูแลโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามที่ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยตรง แต่จะมีหน่วยงานที่อยู่ในระดับ จังหวัดและที่สำคัญที่สุดคือระดับเขต เพราะฉะนั้น ถ้ามีปัญหาอะไรจาก โรงเรียน ก็จะมุ่งตรงไปที่ระดับจังหวัด หรือระดับเขต เพราะฉะนั้นการ ประสานงานในระดับหน่วยการปฏิบัติ ลักษณะช่วงในระดับอำเภอ ซึ่งเป็นการ ประสานงานในแนวตั้งหรือแนวตั้ง แคร่งในแนวนอน มีอยู่หลาย หน่วยงานที่มาเกี่ยวข้อง แต่ละหน่วย ก็ส่งเสริมและทำกันไป เช่น มหา- วิทยาลัยสงฆานครินทร์ กรมการ ศึกษาเอกชนโรงเรียน กรมสามัญศึกษา กระทรวงมหาดไทย ทุกหน่วยงาน ส่งเสริมการศึกษา แต่การประสานงาน ที่ทำให้เกิดเอกภาพไม่รู้ว่ามีที่ไหน เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้จึงส่งผลกระทบต่อ บังคับตัวที่ 3 คือ ผู้ปฏิบัติในพื้นที่ คือข้าราชการในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะ ข้าราชการครูที่ส่งไปประจำในระดับ พื้นที่ การสนับสนุนจากหน่วยเหนือ ก่อนข้างสนับสนุน เพราะมันเหลื่อมล้ำกัน อยู่อย่างในเขต บัณฑิตวิทยาลัย นราธิวาส การสนับสนุนจากหน่วยงานระดับเหนือ ก่อนข้างที่จะชัดเจนในการช่วยเหลือ

ในการแก้ปัญหา แต่ในจังหวัดสตูล สงขลา หน่วยงานระดับเหนือไม่ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะในพื้นที่ฐานของจังหวัดสงขลา สตูล ไม่ค่อยมีปัญหา ทางด้านภาษา แต่มันส่งผล ในเรื่องของขวัญ และ กำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ของอีก 2 จังหวัด (สงขลา สตูล) เพราะทำไม 3 จังหวัด คือ บัณฑิต วิทยาลัย นราธิวาส นั้นจึงมุ่งงบประมาณ ในระดับเหนือให้ความสนใจอย่างแข็งขัน

3 . ปัจจัยด้านข้าราชการ

เรามองถึงแง่ความรู้ความสามารถ ความตั้งใจจริง และความสามารถใน การปรับตัวของข้าราชการให้เข้ากับพื้นที่ และสถานการณ์สามตัวนี้ นำมาเป็น ตัวแทนหรือมิตี้อยู่ในการศึกษาปัจจัย ด้านข้าราชการในพื้นที่

ความรู้ความสามารถ ก่อนข้าง อยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลาม บางครั้งมีนักเรียนในโรงเรียน พุดว่า ไม่รู้จะพูดอย่างไรเหมือนกัน บางครั้ง ท่านผู้ที่มาสอนวิชาภาษาไทย นั้น พูดภาษาไทยยังไม่ชัดเจนเลย ด้านวุฒิ หรือ คุณวุฒียังอยู่ในระดับ ก่อนข้างต่ำ และผู้ที่สอนวิชาไม่ตรงวุฒิ เช่น จบคณิตศาสตร์ มาสอนภาษาไทย ความ ตั้งใจจริงของผู้สอนน้อยก่อนข้างต่ำ สาเหตุเพราะโดยสภาพพื้นที่ ถ้ามีทิ ให้เลือกที่ศึกษา โดยถ้ามีโอกาสย้ายก็จะ ทำการย้ายไปที่ดีกว่า เพราะว่ามันมีความคับข้องใจหลาย ๆ อย่าง ทั้งขวัญ และกำลังใจและสถานการณ์หลาย ๆ อย่าง ทำให้ความตั้งใจน้อยที่จะ ปฏิบัติงาน

การปรับตัวอยู่ในเกณฑ์ดีใช้ได้ เพราะว่ามีผู้สอนหรือผู้ปฏิบัติในพื้นที่สามารถพูดภาษาท้องถิ่นได้เกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ ถึงแม้บางครั้งไม่ได้อยู่ในพื้นที่แต่มาจากที่อื่น แต่พอไปอยู่สักแอมสามารถพูดภาษายาวีได้ และเข้าใจวัฒนธรรมได้โดยเฉพาะข้าราชการสังกัดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลาม

4. ปัจจัยด้านการใช้ข้อมูล

ข่าวสาร

ปัจจัยทั้ง 3 ข้างต้นเป็นปัจจัยค่อนข้างสำคัญและเป็นปัจจัยหลัก ส่วนปัจจัยอื่น ๆ เช่น ปัจจัยเรื่องการใช้ข้อมูลในระดับพื้นที่หรือข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ไม่มีน้ำหนักอะไรและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จน้อย

สรุปว่า ตัวข้าราชการมีความตั้งใจจริง มีความสามารถในเชิงวิชาชีพ ในเชิงความรู้ และการมีความสามารถในการปรับตัวการเสนอข่าวสารข้อมูลไปยังหน่วยงานระดับเหนือหรือระหว่างหน่วยงาน สามารถที่จะเชื่อมต่อได้ เรื่องข่าวสารข้อมูลเป็นปัจจัยรอง

5. ปัจจัยด้านทรัพยากร

ในแง่ของจำนวนบุคลากรและงบประมาณมีน้ำหนักอยู่ในระดับปานกลาง เพราะมามากที่น้ำหนักของตัวข้าราชการ คือ ตัวข้าราชการเข้าใจในสถานการณ์ของประเทศและของพื้นที่ และหลาย ๆ ด้าน ที่เป็นอยู่ขณะนี้ ก็ต้องยอมรับความจริงว่าตัวเองทำหน้าที่อะไร งบประมาณอาจจะน้อยขาดแคลน บางครั้งตัวบุคลากรอาจจะขาดแคลนไม่เพียงพอ แต่ถ้ามีความตั้งใจจริง ทำให้ดีที่สุดในที่ที่จะทำได้

ผลที่ออกมา น่าจะดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ เพราะฉะนั้นในแง่ของทรัพยากร คือจำนวนของบุคลากรในหน่วยงาน และ งบประมาณที่ได้รับ ไม่ใช่สิ่งที่สำคัญที่สุด แต่ที่สำคัญอยู่ในระดับปานกลาง

6. ปัจจัยด้านประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย

ในเรื่องของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ข้อนี้ให้น้ำหนักเป็นตัวที่ 4 ต่อจากเรื่องนโยบายองค์การ และข้าราชการ เพราะกลุ่มประชาชนกลุ่มเป้าหมายคือผู้รับ และ ก็เป็นจุดเริ่มต้นที่กำหนดนโยบาย ถ้าหากว่านโยบายที่กำหนดตรงกับความต้องการของประชาชน ในที่นี้คือ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ใช่ประชาชนส่วนน้อย หมายถึงระดับประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ ว่าเขาต้องการอะไร ต้องการเรียนรู้ภาษาไทยหรือไม่ เพราะหลายครั้งข้อมูลที่ได้มาจากข้าราชการทั้งนั้น จากผู้นำในระดับท้องถิ่น บางครั้งก็สรุปเอาเอง ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่แปดสิบเปอร์เซ็นต์ที่อยู่ในชนบทห่างไกล บางครั้งไม่มีโอกาสได้แสดงออกถึงความต้องการของตนเองเลย บางครั้งก็ไม่รู้เลยว่ารัฐจะให้อะไร จะทำอะไร สิ่งนี้ค่อนข้างจะสำคัญ การสนับสนุนจากผู้นำในกลุ่มเป้าหมาย ผู้นำในพื้นที่จะเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการที่จะทำให้นโยบาย ที่กำหนดขึ้นมาประสบความสำเร็จได้มากหรือน้อยเช่นเดียวกัน เพราะนโยบายหลายๆ อย่าง เมื่อรัฐกำหนดทางเจ้าพนักงานของรัฐ หน่วยงาน

ของรัฐหลายๆ หน่วยจะต้องเข้าถึงผู้นำท้องถิ่นเป็นอันดับแรก ไม่ใช่ประชาชน เพราะฉะนั้น ถ้าผู้นำในระดับท้องถิ่น ผู้นำในทางศาสนา และผู้นำนโยบายนโยบายการปกครอง กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เข้าใจ และยอมรับในนโยบายและให้การสนับสนุนจริงๆ แล้ว โอกาสที่จะประสบความสำเร็จ แต่ถ้าผู้นำไม่ให้ความสนใจหรือให้ความสนใจน้อยหรือเคลือบแคลงใจผลที่ได้รับก็คงจะเป็นไปในรูปของความล้มเหลว ทำที่ของประชาชนต่อข้าราชการในปัจจัยที่ 6 อันเป็นปัจจัยย่อย จากอดีต ข้าราชการคือเจ้านายหรือผู้ให้บริการของรัฐ ถ้าเข้าใจว่าข้าราชการคือ เจ้านายเป็นผู้ที่เข้ามาควบคุมดูแลปกครอง ก็ลำบากในการที่จะเข้าถึง แต่ถ้าเข้าใจว่า ข้าราชการคือตัวแทนของรัฐ ในการที่จะประสานความเข้าใจ เป็นตัวเชื่อมต่อประสานก็จะไม่เกิดปัญหา แต่โดยสรุปแล้ว ปัจจัยในแง่ของกลุ่มเป้าหมายของนโยบายให้นำหนักตัวที่ 4 ซึ่งมีน้ำหนักค่อนข้างสูง

7. ปัจจัยด้านลักษณะของชุมชน

ปัจจัยข้อนี้ให้น้ำหนักมาก เพราะวัดจากลักษณะทางวัฒนธรรม ก็คือศาสนา ประเพณี ที่มีอยู่ในพื้นที่ การกำหนดนโยบายใด ๆ ก็ตาม ขอให้ดูสิ่งเหล่านี้ที่ข้อมูลในพื้นที่ก่อน ต้องสอดคล้อง ถ้าขัดแย้งมาก การยอมรับก็คงยาก แต่ถ้าเห็นด้วยว่าสอดคล้องกับวัฒนธรรมในพื้นที่ โอกาสที่จะประสบความสำเร็จมันก็มีค่อนข้างสูง เพราะฉะนั้น การกำหนดนโยบายใดๆ ต้องดูถึงลักษณะวัฒนธรรมใน

พื้นที่ด้วยว่า จะเอากิจกรรมอะไรลงมาให้กับประชาชน

เพราะฉะนั้นปัจจัยที่มีน้ำหนักมากที่สุด ก็คือ นโยบายของข้าราชการ ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และก็ลักษณะพื้นที่ชุมชน

การนำนโยบายมาปฏิบัติ จะสำเร็จหรือไม่สำเร็จ เราจะเริ่มต้นจากข้อสังเกตดังนี้

เป้าหมายนโยบายเป็นอย่างไร ในส่วนของภาคใต้ นโยบายเป็นอย่างไร ตัวผู้เฝ้ามองปัญหาอย่างไร บ้านเมืองเราเป็นระบอบประชาธิปไตย ผู้นำมองปัญหาอย่างไร นโยบายก็จะออกมาอย่างนั้น ในระยะหลังดีขึ้น เพราะนโยบายได้เกิดจากผู้นำในท้องถิ่นด้วย เพราะเป็นประชาธิปไตย ระบบประชาธิปไตยมีข้อดีที่ว่าผู้นำในท้องถิ่นสามารถสะท้อนปัญหาได้ชัดเจน จุดนี้เป็นจุดหนึ่งของนโยบายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายดี ประเด็นค่อนข้างจะถูก ถ้าสามารถทำได้ทั้งหมด ปัญหา ก็คือว่าทำลำบากในการนำไปใช้ โดยเฉพาะเป็นภาษาไทย และภาษาเสริม มากกว่าจะไปทดแทน เขาค่อนข้างจะเข้าใจ ซึ่งเป็นสภาพที่เข้าใจปัญหาได้ดี คือ คนจะสนใจภาษาไทยมากน้อยเพียงใด หากเห็นว่ามีประโยชน์เหมือนนักเรียนเห็นประโยชน์ของภาษาอังกฤษก็ในทำนองเดียวกัน จึงสรุปได้ว่าการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น ทำให้เนื้อหาของนโยบายในชั้นการทำงานนโยบายได้มีการปรับเปลี่ยนกันไป ค่อนข้างจะสอดคล้องกับสภาพปัญหา เพราะสะท้อนปัญหา

จากระดับล่างขึ้นไปสู่ส่วนบน และ ประชากรไทย สามารถทำให้กลุ่ม ประชากรระดับล่างสะท้อนปัญหาไปถึง ผู้นำ ส่วนขอบเขตของประชาชนที่ สะท้อนปัญหาเพียงใดนั้น คงจะต้อง อยู่ภายใต้ขอบเขตของรัฐธรรมนูญ

ปัญหาที่รัฐบาลบอกนั้นจะเน้น ไปในทางความแตกต่างทางวัฒนธรรม ศาสนา ซึ่งอยากเสนอว่า ปัญหาของ ภาคใต้ในด้านเศรษฐกิจปัจจุบันก็เป็น จุดสำคัญของนโยบายในอนาคต ซึ่งใน การจัดทำนโยบายในอนาคต ต้องระมัดระวัง ตัวเลขแสดงให้เห็นว่า คนในชนบท 14 จังหวัดภาคใต้ ปี 2529 มี รายได้เฉลี่ยต่อคนประมาณ 15,542 บาท/ปี เมื่อเทียบกับ ภาค ตะวันออก ซึ่ง มีรายได้เฉลี่ยต่อคน 30,482 บาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามี ปัญหาทางความยากจนมาก การ พัฒนาของรัฐจะมีส่วนในการพัฒนา รายได้ ลดช่องว่างของรายได้หรือไม่ รัฐตั้งโรงงานอุตสาหกรรมนั้นเป็นการ กระจายรายได้ต่อคน ระดับล่างหรือไม่ เพราะฉะนั้น นโยบายของรัฐในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้คงจะต้องเพิ่ม ปัญหาทางเศรษฐกิจ ผลของการ แก้ปัญหา อาจจะนำไปสู่ปัญหา สิ่งแวดล้อม รัฐบาลได้ประสบความสำเร็จ ได้รับการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่ ในเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมการสร้างเขื่อน แต่ละแห่งได้รับการต่อต้านมาก และการตั้งโรงงานแทนท่าลัม เป็นต้น ประเด็นทางการศึกษา ปัญหา ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.)

นั้น ไม่ใช่ประเด็นที่จะนำไปใช้แก้ ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ขณะนี้ ประชาชนกำลังรับกรรม โดยเฉพาะ ประชาชนที่นำเห็น ใจมากที่สุดคือเด็ก ถ้าเราคูมาครฐานทางการศึกษาใน พหุติกรรมทางการเรียน การศึกษาคำสุด โดยเฉพาะความพึงพอใจในระดับ 13 เขตการศึกษา เด็กจังหวัดชายแดน ภาคใต้ต่ำสุดในวิชาภาษาไทย จาก การ วัดผลของกรมวิชาการ เด็กระดับมัธยม นั้นความพึงพอใจแค่ 2% ในภาพรวม ของประเทศ 10% ซึ่งชี้ให้เห็นว่า แนวโน้มว่าพหุติกรรมนี้ไม่เฉพาะคนไทย พุทธหรือมุสลิมที่ได้รับเด็กสนใจ หรือ อีก 20 ปีข้างหน้า ถ้าเราเชื่อว่า การ ศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนา แต่ที่นี้เราเริ่มต้น เด็กต่ำทั้ง 13 เขต เมื่อก่อนนี่อีสานต่ำสุด แต่ที่ต่ำสุด ตอนนี่คือเด็กภาคใต้ เป็นเพราะยากจน หรือเปล่า ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้อยู่ที่ตัว ปัญหา ปัญหาหลักอยู่ที่อิทธิพลโดยเรา มา บอกว่าเป็นเรื่องของภาษา ศาสนาหรือไม่ ในที่นี้คิดว่าไม่ใช่เพราะผลก็ได้ ไม่ใช่ เฉพาะศาสนาหนึ่งศาสนาใด เป็นทุก ศาสนาและทุกภาษา ขณะนี้ทั้งสิ่ง ต่าง ๆ ที่เป็นประวัติศาสตร์ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ที่จะเป็นเงื่อนไข ทางการเมืองของคน 2 ฝ่ายที่จะต้อง การแบ่งแย่งประชาชนกันระหว่างรัฐกับ ขบวนการทางการเมืองอีกกลุ่มหนึ่ง ที่คิดว่าเป็นการแย่งชิงประชาชน

ปัญหาอยู่ตรงนี้ ถ้ายุทธศาสตร์ ผิดการกำหนดเป้าหมายผิด ทุกอย่าง ผิด เชื่อได้เลยว่า ถึงเด็กจะเรียนภาษา ไทยได้ 100% แล้วปัญหาจะต้องเกิดขึ้น ถ้าตรงนี้ยังจะไม่ได้มีการแก้ไข

เพราะฉะนั้นปัญหาหลักคิดว่า เป็นปัญหาประชาธิปไตย อย่างกล่าวถึง เรื่องสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน (สช.) สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปร.) กรมสามัญเลย แม้แต่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เอง โดยภาพรวมแล้ว มีการรองรับเด็ก ที่ได้ชื่อว่าแพ่ที่สุด มีการเตรียมรองรับ คนเหล่านี้หรือไม่ เพื่อต้องการให้การ ศึกษาเป็นเอกภาพ, เป็นวงจร เนื่องจาก แทรกแซงทางการเมือง ครูขวัญเสีย ขณะนี้ครูในจังหวัดยะลาต้องการย้าย ประมาณ 1,000 คน ซึ่งเป็นสถิติ ที่น่าใจหายมาก เราต้องย้อนกลับมา มองว่า ปัญหาอยู่ตรงไหน เราคง มองว่าปัญหาอยู่ที่ประชาธิปไตยไม่ใช่อยู่ในเรื่องของภาษา

วิธีการแก้ไขปัญหาเราต้องเปิด แนวรบทั้ง 3 ด้าน คือ

1. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ถ้าเราไปสอบถามชาวบ้าน ไม่ว่าจะชาวไทยพุทธหรือมุสลิม ถูกเรียก ค่าคุ้มครอง และไม่เฉพาะครูที่ถูกฆ่า อย่างสยดสยอง คนที่เป็นชาวบ้านที่ถูกฆ่า แต่เขาไม่มีโอกาสที่จะไปร้องเรียน เพราะ เขาไม่มีองค์กรที่รองรับ แต่ขณะนี้ เขาเห็นว่า องค์กรหนึ่งที่เป็นที่พึ่งได้ องค์กรหนึ่งคือองค์กรของครู เรียกว่า สมาพันธ์ครู เป็นองค์กรที่บริสุทธิ์ที่ ชาวบ้านมาปรับทุกข์ บอกความ เกรี้ยวสดก เป็นองค์กรที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น หากองค์กรนี้ไม่ถูก ทำลายเสียก่อน ซึ่งวิธีถูกทำลายมีมาก เช่น ผลประโยชน์อะไรก็ได้

2. แก้ปัญหาว่างงาน เรา ยอมรับว่า 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

มีทรัพยากรมากมาย จังหวัดนราธิวาส มีทรัพยากรที่เยี่ยมที่สุดในการทำแก้ว

จังหวัดปัตตานีสามารถตั้งโรงงาน ปลูกกระป๋อง สามารถรับเด็กที่จบ ป.6 เข้าทำงานได้ เพราะคนเหล่านี้สามารถ ถูกชักจูงง่าย เพราะเขาไม่มีทางเลือก ไม่มีงานทำ ฉะนั้นถ้ารัฐไม่สามารถ แก้ปัญหาการว่างงานได้แล้ว โอกาส ที่คนเหล่านี้ตกเป็นเหยื่อได้ก็สบายมาก ถ้าให้เอกชนมาลงทุนนั้นออกจะยาก เพราะต้องถูกเรียกค่าคุ้มครอง มี ทางเดียวคือต้องเป็นโรงงานของรัฐ และถ้าคิดว่าถ้ารัฐตั้งโรงงานปลูก กระป๋อง ที่ปัตตานี คนก็มีงานทำมาก เราคงไม่ต้องการให้คนมีงานทำอย่าง เดียว ยังรักษาเยาวชนของเรา รักษาประชากรของเราด้วย ที่จังหวัด ยะลา เราตั้งโรงงานยาง นราธิวาส ตั้งโรงงานแก้วและในด้านถนนหนทาง ถ้ารัฐบาลมีความจริงใจกับภาคใต้ ถนนควรจะจักเชื่อมโยงกัน และได้ ทราบข่าวว่ามีกำลังงบประมาณไว้แล้ว

3. สังคมและวัฒนธรรม แนวรบ ด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็น แนวรบ ที่จะชี้ขาด ขณะนี้เราให้ความสำคัญแก่ การศึกษาก็เปอร์เซ็นต์ เด็กหนุ่มสาว ที่อยู่ข้างนอกโอกาสที่จะควบคุมตัวเอง เพื่อรักษาจริยธรรมของเขาได้แค่ไหน การที่รัฐลงทุนมหาวิทยาลัยเพื่อคุ้มครอง จริยธรรมของเขา ต้องการให้เขามี กำลังใจมีความรู้รู้สึกว่าได้รับการดูแล แนวรบที่เราจะเอาชนะสิ้นเชิง ได้คือ แนวรบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม มองโครงสร้าง ของ ศูนย์อำนวยการ บริหาร จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ให้ความสำคัญต่อการศึกษา

ขนาดไหน ทั้ง 3 ฝ่าย การศึกษาไม่ได้พูดเลย การศึกษาเป็นหน่วยงานเล็กๆ ส่วนหนึ่งของ ศอ.บต. ฉะนั้นเราต้องมาว่ากันใหม่ และหน่วยงานที่จะทำนั้น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จะเป็นหน่วยงานที่ให้คำคอบอย่างหนักแน่นเพราะเนื่องจากเป็นสถาบันทางวิชาการท้ายสุด มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คือ คำคอบที่จะให้ประชาชนที่กำลังได้รับการคือ แทนที่จะเป็นองค์กรครู ซึ่งเป็นองค์กรที่กำลังพัฒนาเป็นทางการ ซึ่งจัดการได้ดีพอสมควรขณะนี้ มหาวิทยาลัยควรจะได้พูดหรือแสดงความคิดเห็นบ้างหรือพูดแล้วแต่ข้างนอกไม่ได้รับรู้หรืออาจจะมีโอกาสไปร่วมด้วยแล้วตามมหาวิทยาลัยพูดประเด็นต่าง ๆ ที่กำลังมีการโต้แย้งในเรื่องวิชาการก็จะมีน้ำหนักมาก

ในเรื่องกระบวนการนโยบายเป็นเรื่องที่เราแยกออกจากการเมืองไม่ได้และฉะนั้นในการกำหนดนโยบายมันต้องลงไปด้วยการเมืองเสมอภายใต้กระบวนการนี้ มันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาซึ่งกำหนดนโยบายในลักษณะหนึ่งลักษณะใดลักษณะหนึ่งเมื่อรวมกันมาอยู่ในพื้นที่ แล้วการที่สำเร็จหรือไม่มันอยู่ที่ 3-4 ข้อที่กล่าวมาแล้ว การที่เรายกตัวอย่างโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมาขึ้นเพื่อเป็นการทดสอบทฤษฎีรูปแบบของอาจารย์ ดร. อาคม ใจแก้ว เพราะฉะนั้น เราสามารถแยกออกไปได้ทุกๆ ไปได้หลายๆ หน่วยงาน โดยเฉพาะ สถานศึกษาใดสถานศึกษาหนึ่ง

เพราะฉะนั้น เราพอจะสรุปได้ว่า ถ้าเรากำหนดคนนโยบายลงในพื้นที่แล้วความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้หรือไม่นั้น ถ้ามโนบายตรงและถูกต้อง สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นความสำเร็จก็จะเกิดขึ้นได้ มันไม่ใช่อยู่กับนโยบายอันเดียว แต่ต้องขึ้นกับตัวข้าราชการทุกฝ่ายที่อยู่ในพื้นที่ขององค์กรทั้งหมดและที่สำคัญคือผู้ที่อยู่ในพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่อยู่ในพื้นที่แล้ว

สามารถเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาคงประมาณ 10% ยังมีโอกาสดีกว่าคนอื่นอีก 90% ซึ่งไม่มีโอกาสเข้าศึกษาคิดว่าถึงจะกำหนดนโยบายอย่างไร ข้าราชการตั้งใจคืออย่างไรในหน้าที่ก็คงยากที่จะประสบความสำเร็จ เพราะฉะนั้นความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้อย่างไร คิดว่าคงต้องขึ้นกับท่านที่เป็นเจ้าของพื้นที่ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคงจะได้สาระประโยชน์จากการเสวนา และคงจะได้มีการสานต่อ โดยเฉพาะบทบาทของมหาวิทยาลัย ในการเป็นผู้นำทางวิชาการ หรือในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับปัญหา นโยบายของภาคใต้ ในภูมิภาคแห่งนี้ ในการนำเสนอเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับนโยบายได้รับทราบ ซึ่งในทศวรรษต่อไปนี้คือ ทศวรรษที่เรียกว่า ข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญ ขณะเดียวกันก็เป็นทศวรรษที่สังคมจะประสบปัญหาหลาย ๆ อย่าง หลาย ๆ คน ได้คาดว่าใน 10 ปีต่อไปนี้สังคมจะพบกับความสลับซับซ้อนในปัญหาต่าง ๆ

ที่คาดไม่ถึง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ และ มหาวิทยาลัย คงจะต้องเตรียมบทบาท ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอ ข้อมูลให้กับฝ่าย ต่าง ๆ เพื่อจะนำไป ถกเถียงกันว่าจะหาหนทางแก้ปัญหา นี้อย่างไร

มีข้อสรุปที่ดีว่า ทำไมนโยบาย ถึงสำเร็จหรือล้มเหลวว่าความสำเร็จ ของนโยบายนั้น จุดสำคัญที่สุดคือตัว ผู้นำ หรือผู้ริเริ่มนโยบายไม่ว่าจะเป็น ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือ ฝ่ายบริหาร

ต้องสามารถจะระดมทรัพยากร บุคคลทุ่มลงไปด้วยกัน ถึงจะทำให้ นโยบายนั้นสัมฤทธิ์ผล จะต้อง มี เจตจำนงอันแน่วแน่ และ ต้องเข้าไป ตรวจสอบควบคุมอย่างต่อเนื่อง จนนโยบายสัมฤทธิ์ผล นโยบายถึงจะ สำเร็จ แต่นโยบายนั้นจะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับผู้นำ ผู้นำเป็นอย่างไร ทำานทั้งหลายนั้นแหละเป็นคนเลือก นี่คือจุดที่สำคัญที่สุด

